

Stödutfodring rådjur

Rådjuret är dåligt anpassat för snöförhållanden. Även under måttligt snörika vintrar är dödligheten i rådjursstammen hög, framför allt bland unga och gamla djur. Under mycket hårda vintrar kan stor del av stammen dö på grund av påfrestningar och svält. Svälten innebär ett stort lidande för djuren. Ett stort ansvar vilar på bl.a. jägarna för att skapa bästa möjliga förutsättningar för hjälpinsatser. Under de senaste årens milda vintrar har på många ställen i Syd- och mellansverige beredskapen för att möta en snörök vinter sjunkit. För en framgångsrik stödutfodring gäller emellertid att vara väl förberedd samt att fortsätta hjälpen hela vintern.

Målsättningen med stödutfodring bör vara....

- att ge djuren stödfoder som ett tillskott till den vanliga dieten
- att hjälpinsatserna når så många rådjur som möjligt
- att stödutfodringen tidsmässigt och ekonomiskt skall vara rimliga

Planering

- Leta upp lämpliga platser jämnt fördelade över jaktmarken. Platserna bör väljas inom områden där rådjur erfarenhetsmässigt uppehåller sig vintertid, vanligtvis i äldre skog och i närhet av bebyggelse. Med hänsyn till fodertransporterna bör platserna vara lätt tillgängliga.
- Om du inte är jägare men ändå vill hjälpa till att utfodra rådjuren kan du lämpligen kontakta jägarna på intilliggande markområde för att samordna hjälpinsatserna. Utfodring på t.ex. villatomter kan medföra negativa konsekvenser i form av bl.a. skadegörelse på trädgårdsväxterna under våren och försommaren.
- Utfodringsplatserna bör förläggas i högstammig skog med "runt om sikt" men gärna i anslutning till tätare, skyddande skog och vegetation. Med hänsyn till riskerna för trafikolyckor med rådjur bör man inte anlägga utfodringsplatser i närheten av allmänna vägar.
- För att alla djur skall få tillgång till foder måste utfodringen på varje foderplats ske på flera ställen - minst två men helst tre eller fyra. Foderställena bör ligga med 10-20 meters avstånd från varandra.

Naturligt foder

- Vid varje foderplats bör det finnas en saltsten samt från tidigt på hösten kvalitativt bra hö i regnskyddade foderhäckar eller foderstackar. Detta för att djuren tidigt på hösten skall lära sig var hjälpen finns när väl vintern kommer.
- Ett bra rådjurshö skall vara tidigt skördat med unga, klena och näringsrika blad och strån. Det bör innehålla mycket klöver eller vara ett ängshö med stort inslag av örter. Grovt halmliknande hö är olämpligt som rådjursfoder. Obs ! Hö får inte ges till utmärklade rådjur. Skall hö ges måste man påbörjat stödutfodringen tidigt på säsongen så att deras magar hinner vänja sig vid detta foder.

- Även annan utfodring bör påbörjas i god tid innan vintern slår till på allvar. Lämpligt är "naturlig" föda som t.ex. fällda lövträd, frukt, rotfrukter och grönsaker. De mest uppskattade lövträden är asp, sälk och björk. Observera att det krävs tillstånd från markägaren för att få fälla träd. Fallfrukt från trädgården är ett utmärkt alternativ. Frukten och grönsakerna får dock inte vara ruttna eller mögliga. Vid minusgrader bör frukterna delas i mindre bitar. Det finns däremot ingen anledning att ge s.k. konstfoder (se punkterna 9-10) under tidig höst då rådjuren är i gott hull och har rikligt med annan mat.
- Plogning av klöverbullar och höstsådda fält med t.ex. raps, råg eller vete ger ett rikligt och "naturligt" fodertillskott. I vissa fall kan även plogning av viltåkrar ge ett bra resultat beroende på gröda och tidigare nyttjandegrad. Åtgärden uppskattas mycket av rådjur och harar men är arbetsam och naturligtvis krävs markägaren tillstånd.

Special- och konstfoder

- Vid svåra vinterförhållanden måste oftast det "naturliga" fodret kompletteras med s.k. special- och konstfoder. Spannmål, framförallt havrekross är omtyckt av djuren. Ett mycket bra och populärt foder är ensilage där höet redan delvis har brutits ned och innehåller t.ex. fettsyror som är viktiga för djurens näringsupptag. En rundbal av ensilage räcker länge och kan, trots att den är relativt fuktig, ätas även vid låga temperaturer. Ensilage kan också till skillnad från hö ges till starkt utmärklade djur.
- Konstfoder kan också ges som pellets eller som grovmjöl. Det är viktigt att fodret är kolhydratrikt d.v.s. rikt på socker. Detta är mycket viktigare än att fodret håller höga proteinhalter. För att djuren inte skall få störd matsmältning är det också viktigt att fodret har ett visst fiberinnehåll. Med fördel kan olika typer av kreatursfoder användas, men det finns också framtaget speciella foder lämpliga för klövvilt. Mycket lämpliga för rådjur är Avrenspellets och Viltfor.

Andra åtgärder

- Vid svåra snöförhållanden kan man t.ex. med snöskoter köra upp ett stjärnformat "vägnät" ut från foderplatsen. Detta ger djuren bättre möjligheter att nå foderplatserna och att fly därifrån vid fara.
- Har man påbörjat en regelbunden utfodring är det viktigt att fortsätta under hela vintern och våren ända fram till dess gräs och örter börjar spira. Dödligheten bland rådjur på grund av svält är i regel som störst under senvintern och våren. Foderplatserna bör ses till minst en gång varje vecka.
- Även med en korrekt insatt stödutfodring kommer ett antal rådjur att dö under en sträng vinter. Detta är naturens ordning och biologiskt riktigt. Vinterdöden slår i första hand ut de svagaste djuren. Genom en korrekt insatt stödutfodring kan man emellertid dels förhindra mera katastrofala avgångar i rådjursstammen dels hjälpa många djur att komma över vintern utan allt för stora påfrestningar samt att djuren är i bättre kondition inför kommande föryngringssäsong.